

Informatiepakket over het referendum

Het associatieakkoord tussen de EU en Oekraïne

Het referendum

Sinds 1 juli 2015 is de Wet Raadgevend Referendum in werking. Deze wet stelt mensen in staat een referendum aan te vragen over een wet of verdrag die is aangenomen maar nog niet in werking is getreden.

Nadat een wet is aangenomen is er vier weken de tijd om 10.000 handtekeningen te verzamelen voor het referendum. Als dat lukt, moet er binnen zes weken na het tekenen 300.000 handtekeningen worden verzameld. Vervolgens beslist de Kiesraad, een onafhankelijk college, of er een referendum gehouden wordt.

Minimaal 30 procent van de stemgerechtigden moet komen opdagen wil het referendum geldig zijn.

De voorgelegde vraag in het referendum is: “Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?”. Het Associatieakkoord tussen de EU en Oekraïne is aangenomen in een korte wet, de goedkeuringswet. Daarom stemmen we in het referendum voor of tegen deze wet en indirect dus over het akkoord zelf.

Het Associatieakkoord

Wat is een Associatieakkoord?

Associatieakkoorden zijn belangrijke instrumenten om de Europese betrekkingen met derde landen aan te halen. De EU heeft met verschillende landen Associatieakkoorden. Het is een internationale overeenkomst gericht op verregaande samenwerking tussen de EU en het betreffende land. Economische samenwerking en handel vormen de kern van deze akkoorden, maar andere onderwerpen zoals bescherming van de mensenrechten en versterking van de rechtsstaat komen ook aan de orde.

Achtergrond Associatieakkoord met Oekraïne

In 2008 begonnen de gesprekken tussen de EU en Oekraïne over het aangaan van een Associatieakkoord. In 2012 werd het verdrag geparafeerd. Vlak voor de officiële ondertekeningsceremonie van het akkoord zag toenmalig President Janoekovitsj onder druk van Rusland af van ondertekening. Er was al langer brede onvrede over zijn weinig hervormingsgerichte koers, en dit was de druppel. Massale protesten braken uit, vooral op en rond het Onafhankelijkheidsplein (Maidan) in Kiev. Hierna zette het parlement president Janoekovitsj af, waarop nieuwe verkiezingen volgden. De nieuwe president Porosjenko zette een hervormingsgezinde, pro-Europese koers in. Op 21 maart 2014 werd het associatieakkoord alsnog getekend.

Inhoud Associatieakkoord

Economische afspraken

De EU is voor Oekraïne de belangrijkste handelspartner. De handelsbalans is positief voor de EU: de EU exporteert meer naar Oekraïne dan andersom. Hoewel de Oekraïense economie klein is, heeft deze na een moderniseringsslag veel groeipotentie, vooral op terreinen die voor Nederland relevant zijn, zoals landbouw. Zo gaat twee derde van het akkoord gaat over handel.

Markt van 45 miljoen

Dankzij het akkoord krijgen Nederlandse bedrijven toegang tot een markt van 45 miljoen mensen. Dit is vergelijkbaar met het aantal inwoners van Spanje. Als handelsnatie heeft Nederland baat bij een open Oekraïense markt. Oekraïne heeft veel groeipotentieel. Nederland kan gemakkelijker producten verkopen aan Oekraïne als het land zijn standaarden aanpast aan de EU normen.

Handel wordt makkelijker

Door het opheffen van handelsbelemmeringen nemen de exportkosten voor ondernemers in de EU af. Oekraïense en Europese exporteurs liepen aan tegen het verschil in technische normen en standaarden. Doordat Oekraïne EU standaarden en normen overneemt wordt handel tussen EU-landen en Oekraïne eenvoudiger.

Handel wordt goedkoper

Nederland exporteert nu voor bijna 800 miljoen euro naar Oekraïne. Dat bedrag zal groeien. De afschaffing van invoerrechten zal naar verwachting een impuls geven aan de handelsstromen tussen Oekraïne en de EU. Onder het Associatie Akkoord zullen binnen tien jaar invoerrechten voor producten geleidelijk worden afgeschaft of verlaagd. Deze vrijhandelszone wordt een *Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA)* genoemd, een 'diepe en brede vrijhandelszone' in het Nederlands.

Markttoegang voor nieuwe sectoren

Kennis en diensten zijn belangrijke Nederlandse exportproducten. Het akkoord maakt het voor bedrijven mogelijk om deze diensten aan te bieden, zoals ICT, transport, en financiële diensten. Het opent de mogelijkheid voor Europese bedrijven om mee te dingen naar overheidsaanbestedingen in Oekraïne. Nederland heeft hier veel te bieden, bijvoorbeeld in watermanagement en *urban planning*.

Beter ondernemingsklimaat

Het betere ondernemingsklimaat dat ontstaat door de hervormingen zal Nederlandse ondernemers en investeerders aantrekken.

Hogere standaarden

Het Associatieakkoord helpt Oekraïne zijn economie te moderniseren en verplicht Oekraïne de regelgeving op handelsgebied voor een groot deel aan te passen aan de standaarden van de EU.

Concrete kansen

Sectoren waar kansen liggen voor Nederland zijn tuinbouw, transport, havenontwikkeling en de ICT. De afbouw van de tarieven zal Europese bedrijven in totaal zo'n 390 miljoen euro per jaar schelen. Voor Nederlandse kaasexporteurs bijvoorbeeld zullen de invoerheffingen van

10% naar 0% in 5 jaar, wat hen ongeveer 500.000 euro per jaar scheelt. De bloemensector zal naar schatting 4,6 miljoen euro per jaar besparen.

Dierenwelzijn

Oekraïne heeft zich gecommitteerd om binnen tien jaar EU-afspraken over dierenwelzijn over te nemen en uit te voeren. In de EU staat dierenwelzijn hoog op de agenda, maar in veel andere landen nog niet. Dat Oekraïne bereid is onze normen over te nemen, is goed nieuws voor het dierenwelzijn. Los van de minimum-standaarden die de EU stelt, kiezen steeds meer consumenten voor producten met bijvoorbeeld een biologisch keurmerk. Deze keurmerken worden goed gecontroleerd, ook op producten uit Oekraïne.

Politieke afspraken

Doel: stabiliteit en democratie

Naast handel, de voornaamste component van het akkoord, legt het Associatieakkoord afspraken vast die de basis vormen voor ingrijpende hervormingen in Oekraïne. Het politieke doel van het associatieakkoord is om te zorgen voor een stabiel, democratisch en welvarend buurland van de EU. Oekraïne gaat deze doelen bereiken door samenwerking met de EU en door hervormingen door te voeren op het gebied van justitie, vrijheid en veiligheid.

Interne hervormingen in justitie, vrijheid en veiligheid Oekraïne

Mensenrechten, fundamentele vrijheden en versterking van de rechtsstaat zijn belangrijke facetten in hervormingen op het terrein van justitie, vrijheid en veiligheid.

Versterking rechtsstaat

De Oekraïense politie- en justitiesector wordt onder het verdrag professioneler, efficiënter en onafhankelijker gemaakt. Ook op andere terreinen zorgt het verdrag ervoor dat de lat in Oekraïne een stuk hoger komt te liggen. Zo moet het land bijvoorbeeld de bescherming van persoonsgegevens op Europees niveau brengen.

Verbeteren mensenrechten situatie

In het akkoord verbinden de partijen zich nogmaals aan mensenrechtenverdragen van de VN en de Raad van Europa en richt zich op het verbeteren van de mensenrechtensituatie. Zo worden er afspraken gemaakt over arbeidsnormen, zoals het recht om een vakbond op te richten, fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, gelijke rechten voor vrouwen en mannen, het uitbannen van dwangarbeid en kinderarbeid, integratie van kansarmen in de arbeidsmarkt en het uitbannen van discriminatie op de werkvloer. Er wordt toegezien op naleving, niet alleen door de werkgroepen van de Associatieraad, maar ook door een aparte adviesgroep, die bestaat uit onafhankelijke maatschappelijke organisaties en werkgevers- en werknemersorganisaties

Corruptiebestrijding

Onder het akkoord wordt corruptie aangepakt. Het eerste pakket maatregelen is al aangenomen, de Oekraïense regering en het parlement zullen hier verder mee aan de slag moeten. Een voorbeeld hiervan is een nieuwe politiewet. Onder deze wet worden alle agenten van de Nationale Politie gescreend, en ondergaan een test over hun capaciteiten.

Aanpak criminaliteit

De EU en Oekraïne spreken af samen mensensmokkel, belastingfraude, witwaspraktijken, georganiseerde misdaad en cybercrime aan te pakken. Europol en de Oekraïense politiediensten gaan daartoe nauwer samenwerken.

Buitenlandse politieke samenwerking tussen de EU en Oekraïne

In het akkoord worden afspraken gemaakt om de politieke dialoog te intensiveren op verschillende onderdelen van het buitenlands en veiligheidsbeleid. Deze politieke samenwerking tussen de EU en Oekraïne gaat o.a. over stabiliteit en militaire samenwerking, berechting van oorlogsmisdaden, en wapenbeheersing en anti-terrorisme.

Stabiliteit en militaire samenwerking

Oekraïne en de EU spreken af zich in te spannen voor meer stabiliteit, veiligheid en democratische ontwikkelingen in hun regio en voor vreedzame oplossingen bij regionale conflicten. Ook stemmen de partijen hun buitenland- en veiligheidsbeleid meer op elkaar af. Zo wordt Oekraïne uitgenodigd vaker samen te werken bij EU-missies. Oekraïne heeft bijvoorbeeld nu al een bijdrage geleverd aan de piraterijbestrijding voor de kust van Somalië. Militaire samenwerking beslaat overigens niet meer dan 2 van de 486 artikelen.

Berechting oorlogsmisdaden

Oekraïne heeft toegezegd om het verdrag over het Internationaal Strafhof (Statuut van Rome) te ratificeren. Oekraïne heeft in 2015 de rechtsmacht van het Strafhof al aanvaard, en werkt mee aan het voorbereidend onderzoek van de aanklager van het Strafhof naar vermeende internationale misdrijven gepleegd in Oekraïne.

Wapenbeheersing en anti-terrorisme

De partijen werken samen aan wapenbeheersing en het voorkomen en bestrijden van terrorisme, en gaan de verspreiding van massavernietigingswapens tegen.

Wat dit akkoord niet is:

Geen EU lidmaatschap

Oekraïne wordt geen lid van de EU. Het Associatieakkoord is ook geen voorportaal voor lidmaatschap. Lidmaatschap perspectief wordt niet genoemd in het Associatieakkoord. De Nederlandse regering is tegen EU-lidmaatschap van Oekraïne. Dit akkoord legt afspraken vast tussen de EU en een buurland. Wie maakt er geen afspraken met z'n burens?

Geen extra geld

Het akkoord gaat Nederland geen extra geld kosten. Oekraïne krijgt wel financiële hulp, van de EU en het IMF, maar dat staat los van dit akkoord. De hervormingen in het akkoord moeten er juist voor zorgen dat Oekraïne uit de moeilijke financiële situatie komt. Er gaat dus geen extra geld van Nederland naar Oekraïne.

Geen visumvrijheid

Dit associatieakkoord betekent niet dat de grenzen opengaan voor Oekraïense burgers. Wel wordt er buiten het akkoord om gesproken over de mogelijkheid om toeristen visumvrij te laten reizen. Dit kan pas als Oekraïne aan alle eisen voldoet. Het gaat hierbij om toeristenvisa van kort verblijf en geen werkvisa.